

MÓDSZERTANI ÚTMUTATÓ

Diasorozat az általános iskola 7. osztály számára
a földrajz tanításához

EURÓPA – SZOVJETUNIÓ

Magyar Diafilmgyártó Vállalat

OOK

TANÉRT

Az eszközt fejlesztette:
az Országos Oktatástechnikai Központ
8200 Veszprém, Szabadnép u. 15.

Az eszközt forgalomba hozza:
az Országos Tanszergyártó és Értékesítő Vállalat
Budapest VIII., Szentkirályi u. 8.
Levélcím: TANÉRT 1428 Budapest, Pf: 2.

A sorozatot tervezte:
dr. Ormainé Jónás Ilona
az OPI munkatársa

Szerkesztette:
Földi Etelka tantárgyi szerkesztő

Lektor:
Földi Etelka

A taneszköz iskolai beszerzését és használatát
a Művelődési Minisztérium 20553—13/1984. IX. számon engedélyezte.

SZOVJETUNIO

1. Tóvidék az Észti Sz.Sz.K-ban

Az országban több mint 1500 tó található. A tóvidéket a jégkori jég felszínformáló munkája alakította ki, a Finn-tóvidékhez hasonlóan.

2. Részlet a Tien-sanból, a Kirgiz Sz.Sz.K-ban

Bár röghegység, felszínét a gleccserek és a folyók felszabdalták, formakince a magashegységekhez hasonlít.

3. A Terszkij-Alatau a belső Tien-sanban

Jellegzetes domborzati formái a hegláncokkal körülzárt medenceszerű fennsíkok. Felszínüket morénahalmok teszik hullámossá. A fennsíkokat füves rétek borítják. A kirgiz pásztorok szürtöknek nevezik ezeket, ahol elsősorban juhokat legeltetnek.

4. Részlet a Kaukázusból

Pihenő a Szuhumi-hadiúton. Háttérben jellegzetes a fiatal lánchegység vonulata.

5. A Kaukázus fő gerince a Dzsuguturjucsat-csúccsal (3927 m)

A firngyűjtő és az északi oldalra induló rövid jégár, előtérben havasi réttel.

6. A Kopet Dag hegység a Türkmen Sz.Sz.K-ban

A Turáni-alföldet és az Iráni medencét választja el a hegység. Gyűrt szerkezete az újabb kiemelkedések során összetöredezett, meghajolt és áttolódott. Így a hegység domborzata igen változatos. A legősibb és legmagasabb

sabb felszínt, a lapos háta, tetők és a fennsíkok őrzik. A hegység lábánál – az ashabádi termális vonalon hévforrások sora tör fel.

7. A Tolbacsik vulkán Kamcsatkán

Kamcsatka, a Szovjetunió legnagyobb félszigete a csaknem állandó vulkáni kitörések földje. Huszonkilenc működő tűzhányója van. A kép előtérben az 1975-ben keletkezett 3140 m magas Tolbacsik, a háttérben a Klucsevszkaja szopka hófedte csúcsa (4750 m).

8. A Kara-kum sivatag tevékkel a Türkmen Sz.Sz.K-ban

Türkmenisztán földjéből 300000 km²-t foglal el a „fekete sivatag” (ez kb. Olaszország területével egyenlő nagyságú).

9. A Kizil-kum sivatag pereme az Üzbég Sz.Sz.K-ban

A felvétel a félsivatagi jellegre utal, ami átmenet a sztyepp és a sivatag között.

10. Rénszarvasok a tundrán

11. Nyírláp és tőzegmohaláp a Pecsora vidéken

A nyír itt törpecserje nagyságú. A mohapárnák óriásira duzzadnak a nyári olvadáskor. Ilyenkor a talaj felső rétege is felenged. A tundra nyáron nehezen járható lápvilágga alakul.

12. Tevék a sztyeppéken Kazahsztánban

A szárazságot jól tűrő állatok sokrétű segítői az itt élő embereknek.

13. A „Fecskefészek” a Krím félsziget déli partján

A kis kastélyt egy kaukázusi herceg építtette a meredek sziklafalra a Jalta mellett.

14. A Bajkál-tó

A tektonikus eredetű tó 1620 méteres mélységével a Föld legmélyebb tava. Vízmennyisége Földünk édesvízkészletének egyötöde.

A tóban élő kb. 1800 fajnak (kb. 1200 állat- és kb. 600 növényfaj) két-harmada endemikus.

A tó átlátszó, kékes vizét a környező magashegységek kristálytisza patakjainak köszönheti (336 patak, folyó táplálja).

A tó és környéke természetvédelmi terület.

15. Zsiliprendszer a Volgán Gorkij város közelében

16. Moszkva

A Krasznopresznyenskij-rakpart, a Kalinyin és a Kutuzov sugárutakat összekötő híd a Moszkva folyón.

17. Moszkva

A főváros közkedvelt áruháza: a GUM. A Vörös-tér szomszédságában épült áruház 750 m hosszú, 3 hosszanti és számos kereszthajóból áll.

18. Vlagyimír-Aranykapu

A műemlékben páratlanul gazdag település egykor fejedelmi székhely volt. Jól védhető folyómenti dombokra épült.

A XII. században élte fénykorát, akkor épült kapubástyája – az Aranykapu. Mögötte, a háttérben emelkedik az ötkupolás Uszpenskij – székesegyház, amelyről később a moszkvai Kreml székesegyházát is mintázták. A város több műemléke a vlagyimír – szuzdali építészeti stílus iskolapéldája.

19. Dnyeprodzserzsinszk kohászati üzeme

A Déli Körzet vaskohászati központjába vasércet Krivoj Rogból, fekete-kősenet a Donyec-medencéből szállítanak. Vizet a Dnyeper folyó biztosít. A képen a kokszolóüzem kéményeit látjuk.

20. Kijev főutcája a Krescsatik

Az ukrán fővárost és annak híres főutcáját a II. világháború után csaknem teljesen újjá kellett építeni.

21. Leningrád – a Néva partja

Háttérben az Auróra, a kép előterében magyar gyártmányú IKARUSZ autóbusz.

22. Atomreaktor Lettországbán

A Lett Tudományos Akadémia Kutatóintézetében.

23. Gépi gabonabetakarítás a feketeföld övezetben

24. Uborka betakarítása géppel

Az orosz étrend kedvelt zöldsége az uborka.

25. Az Alibek-jégár a Kaukázusban

A Kaukázus mai képének kialakításban döntő szerepe volt a jégkori eljegesedésnek.

A Nagy-Kaukázus mai gleccsereinek felülete 1800 km^2 , jelenleg 1400 km^2 van a hegységben.

26. A „Szocsi” szanatórium parkja a Fekete-tenger partján

27. Teaszüret Grúziában

A teacserje sorok gömbszerűen nyírottak.

Az illatos grúz tea világhírű.

28. Mandarin szüret Grúziában

Háttérben a mediterrán tájak jellegzetes növénye a karcsú ciprus.

29. Kőolajkutak a Kaszpi-tengerben

Az Azerbajdzsán Sz.Sz.K-ban.

30. Földgázfeldolgozó üzem a Mangislak-félszigeten

31. Gyapot gépi betakarítása Kazahsztánban

Jól megfigyelhető a képen a gyapotcserje és annak felnyíló toktermése, a magvakat borító fehér gyapotszőrökkel.

32. Kazalba gyűjtik a gyapottermést Üzbegisztánban, a gyapottermelés központjában.

33. Szőnyeggyár a Tadzsik Sz.Sz.K-ban

34. Legeltető állattenyésztés Kazahsztánban

A fekete fejű karakül juh Közép-Ázsia jellegzetes állata.

35. Karakül juhok gereznáját szárítják Üzbegisztánban

Fontos export-termék. Évente több mint 2 millió gereznát készítenek ki. Minden egyes darab minőségét szigorúan ellenőrzik.

36. Minaret Üzbegisztánban

A Hiva oázis központi minaretje.

37. Szibéria kincsei
(osztott kép)

Szibéria természeti kincseinek birtokbavételét területi-termelési komplexumok kialakításával kezdték. Ennek keretében kezdődött meg a tyumenyi kőolajmezők és Jakutföld kőszénének feltárása.

38. Angara-parti táj

39. Bratszk-vízerőmű – a „XX. század piramisa”

A Bajkál-tó vizét levezető Angara vízenergiájára épült a Föld II. legnagyobb vízerőműve.

40. Krasznnojarszk – vízerőmű

A vízerőmű teljesítménye évente 20,4 milliárd kWh, ennyi elektromos energiát termelt 1934-ben az egész Szovjetunió.

41. Aranymosógép Szibériában, a Kolima völgyében

42. Norilszk rézkohói

Az Északi-sarkkörön is túl fekvő város a színesfémérc bányászat és kohászat központja. A kohóról a sarkvidéki fehér éjszakában készült a felvétel.

43. Jakutföld. – Építkezés a Viljuszki területen

Az építkezés megkezdésekor nagy gondot kell fordítani az alapozásra, az altalaj stabilizálására.

44. Külszíni szénfejtés a Burját Sz.Sz.K-ban

45. Fűrésztelep a Tajgában

46. Uszty-Ilimszk, az épülő cellulózkombinát

47. Jakutia

Az állattenyésztő szovhozokból indítják útnak a prémes állatok gereznáját a szőrme felvásárlás piacaira.

48. Nahotka, az új Távol-Keleti kikötő

49. Tyumenyből indul a világ legészakibb földgázvezetéke

50. Helikopteres mentőszolgálat

A közlekedésben, szállításban, orvosi ellátásban egyaránt fontos szerepe van Szibéria és Távol-Kelet tájain a helikopternek. Képünk az Aeroflot alpinista orvosszolgálatáról készült.